

Advies TCB over vermindering meststoffen een gemiste kans?

De voorbereidingen voor het 4e Actieprogramma Nitraatrichtlijn zijn in volle gang. Op 3 september besluit de TCB (Technische Commissie Bodembescherming) over haar advies aan de ministers van LNV en VROM over aanvullende maatregelen om de belasting van grond- en oppervlaktewater met stikstof en fosfaat te verminderen. De in het concept-advies voorgestelde maatregelen zullen volgens ondergetekenden echter niet leiden tot een significante en meetbare reductie van de belasting en daarmee kwaliteit van het oppervlaktewater.

In het 4e Actieprogramma Nitraatrichtlijn zal het kabinet aangeven welke maatregelen het in de periode 2010 t/m 2013 zal nemen om te zorgen dat de doelstellingen uit deze richtlijn worden bereikt. Het actieprogramma is ook van belang omdat de Europese Commissie het als basisstuk gebruikt voor de beoordeling van het verzoek van een lidstaat om derogatie. Vanaf juli jl. voert minister Verburg van LNV besprekingen hierover met de Europese Commissie.

De Evaluatie Meststoffenwet en de ex ante analyse KRW, beide uitgevoerd door het Milieu en NatuurplanBureau (thans PlanBureau voor de Leefomgeving), tonen aan dat het bestaande generieke rijksbeleid tot onvoldoende reductie van de belasting met meststoffen leidt om de waterkwaliteitsdoelen uit de Kaderrichtlijn Water en de Nitraatrichtlijn tijdig en op voldoende locaties te halen. Aanvullende maatregelen op rijksniveau zijn noodzakelijk om dat wel te doen. De minister van LNV heeft mede namens de minister van VROM aan de Technische Commissie Bodembescherming daartoe advies gevraagd.

De minister vraagt advies over maatregelen die aanvullend aan aangescherpte gebruiksnormen voor totaal-stikstof en fosfaat genomen zouden kunnen worden om bij te dragen aan de gewenste kwaliteit van grond- en oppervlaktewater. De minister vraagt uitdrukkelijk om concrete maatregelen die de rijksoverheid in wet- en regelgeving kan voorschrijven. Implementatie in wet- en regelgeving vereist dat de voorschriften handhaafbaar zijn. Om het advies aan de minister voor te bereiden, heeft de TCB een werkgroep van deskundigen opgericht, waarin ook ondergetekenden zitting hadden namens de waterschappen.

We zijn het eens met de minister dat generiek mestbeleid met doelvoorschriften en wet- en regelgeving nodig is. Als regionale waterbeheerder hebben we namelijk geen instrumenten om wet- en regelgeving af te dwingen om de KRW-doelen te halen via het meststoffenspoor. Wel kunnen en zullen de waterschappen als handhaver controleren of wettelijke voorschriften worden nageleefd.

Het maatregelenpakket dat op 3 september wordt voorgelegd aan de TCB, zal ons inziens niet leiden tot een meetbare en significante reductie van de belasting van het oppervlaktewater met meststoffen. Het advies komt op ons over als een vérgaand compromis

dat onvoldoende tegemoet komt aan de bescherming van bodem en grond- en oppervlaktewater. Bovendien zijn de meeste maatregelen slecht tot niet handhaafbaar en is daardoor niet te controleren of de agrariër ernaar handelt. Met het concept-advies wordt de agrarische sector belast met maatregelen die onvoldoende werken.

De werkgroep geeft aan terughoudend te willen zijn met het voorstellen van aanvullende gebruiksvoorschriften over methode en tijdstip van bemesting. Voorgestelde maatregelen hebben te maken met de verhoging van de werkingscoëfficiënt, stimulansen om de kennis van de samenstelling van dierlijke mest te vergroten, stimulansen voor vanggewassen en verschillende regels voor de dunne en dikke fractie van de dierlijke mest. Verkorting van de uitrijperiode in voor- en najaar of het rekening houden met natte omstandigheden worden niet voorgesteld, omdat een onderbouwing ervan niet hard genoeg zou zijn. Wij vinden van wel.

Op basis van eerder in Nederland verricht onderzoek komen wij tot de conclusie dat zowel op veen-, klei- en de wat nattere zandgrond een belangrijk deel van de belasting van het oppervlaktewater met nutriënten plaatsvindt via run-off en ondiepe uitspoeling, dus via snelle afvoerroutes. Ons inziens is het dan ook effectief om de snelle af- en uitspoeling door bemesting bij natte omstandigheden te beperken, liefst te voorkomen. De kans op nat weer en dus op een grote belasting van het oppervlaktewater is binnen de huidige toegestane uitrijperiode het grootst in februari en september. De meest effectieve maatregel om het risico op uit- en afspoeling te verkleinen, is de uitrijperiode in najaar én voorjaar met een hele maand en op veen-, klei- en natte zandgronden te verkorten.

Andere mogelijkheden om de uit- en afspoeling bij natte omstandigheden te voorkomen, zijn het mest uitrijden afhankelijk te stellen van de actuele grondwaterstand of te beperken tot mest uitrijden bij droog weer. Handhaving vindt bij de eerste optie plaats op basis van gemeten grondwaterstanden en bij de tweede optie op basis van de weersvoorspelling. Beide opties zijn echter in de praktijk moeilijk uitvoerbaar en niet eenduidig handhaafbaar en daarmee minder geschikt.

Als tweede maatregel moeten de gebruiksnormen voor stikstof en fosfaat significant

en generiek voor alle gronden en gewassen worden aangescherpt. Minder mest op het land leidt tenslotte tot minder uitspoeling.

Belangrijke randvoorwaarde om deze twee maatregelen uit te kunnen voeren, is de wettelijk voorgeschreven opslagcapaciteit van dierlijke mest uit te breiden van zes maanden nu tot minimaal negen maanden. Daardoor wordt voorkomen dat bij ongunstige (= natte) omstandigheden mest moet worden uitgereden. Dat is gunstig voor zowel de agrariër als voor het open water en de regionale waterbeheerder.

We zijn ons bewust dat de uitvoering van voorgestelde maatregelen financiële gevolgen kan hebben voor de agrariër. De uitvoering ligt echter in de lijn van een belangrijk uitgangspunt voor het beleid van de waterschappen, namelijk dat de vervuiler betaalt. Dit beleid hanteren we ook voor andere doelgroepen die het water belasten, zoals industriële lozings- en de burger via lozings vanuit rioolwaterzuiveringsinstallaties.

Samenvattend concluderen we dat het voorgelegde concept-advies op dit moment onvoldoende tegemoet komt aan een goed antwoord op de vraag van de ministers van LNV en VROM. Wij verwachten als waterschappen dat we over een aantal jaren geen verbetering van de kwaliteit van oppervlaktewater gemeten zullen hebben inzake nutriënten. Dat kan en mag ons inziens niet de bedoeling zijn van een pakket aanvullende maatregelen waarom de minister vraagt. Ons inziens blijft het beleid van het Rijk daarmee achter bij het beleid in de regio en heeft de TCB met haar advies aan het Rijk een belangrijke kans gemist.

**Hella Pomarius en Gé van den Eertwegh
(Waterschap Rivierenland)**